

Dělníci a komunismus 3/5

Dokument 2: Opis zprávy tajemníka KOR Karlovy Vary o celozávodní schůzi dne 3. června 1953 na dole Jiří v Lomnici na Sokolovsku

Historický kontext: Od počátku 50. let 20. století rostl ze strany komunistického režimu tlak na zvyšování výkonů. Důvody tkvěly ve sféře ideologické i geopolitické: na jedné straně zde byla představa nové utopické společnosti, ve které práce nebude přítěží, ale potřebou. Na straně druhé straně zde byly konkrétní potřeby Sovětského svazu využívat rozvinuté československé hospodářství pro své mocenské zájmy. Československu byla přisouzena role „kovadliny Východního bloku“ a mělo zásobovat všechny komunistické země těžkým strojírenstvím. To nejenže vedlo k nevhodné orientaci na těžký průmysl, ale i k přetěžování zaměstnanců i strojového parku. Pro dělníky to znamenalo tzv. zpevňování norem, tedy snižování odměny za práci a propagaci neplacené práce přesčas.

Schůze se konala venku ve dvě hodiny, kdy se měnily směny. Přítomno bylo asi 400 dělníků. Na programu bylo: „zavedení neustálého provozu následkem nedostatku vagónů.“ Když chtěl předseda ZR přečíst vyhlášku, mělo asi 50 chlapců hvízdát a křičet a rovněž křičeli i horníci. Když přečetl místo, že pro důl Jiří se počítá s pátkem místo neděle, že práce při volném dnu bude zaplácena o 50 % víc, vyvolalo to všeobecný posměch.

[...]

Když chtěl mluvit ředitel závodu, bylo mu zabráněno křikem a voláním „hlasovat“. Nato šel předseda ZR a ředitel pryč a předseda ZO KSČ Trešl žádal druhou směnu, aby sfárali do dolu. Jeho žádosti nebylo však vyhověno.

Já jsem diskutoval s velkou skupinou dělníků. Z taktických důvodů jsem nemohl jít pryč s ostatními soudruhy. V této horlivé diskusi s horníky jsem zjistil, že byli dělníci o průběhu schůzí na dole Jednota 25. února a dole Marie Majerová velmi dobře informováni a věděli, že tamní horníci rovněž odmítli nepřetržitý výkon a že schůze skončily kraválem. Mne volali, že si horníci nenechají vzít od nás neděli, protože chtějí se svými ženami a dětmi, které většinou pracují, být pospolu. Proč to mají být jen horníci ze Sokolova, volal jeden horník. Pracujeme již dávno plně sobotní směny a v Ostravě to ještě nedělají. Za to však tam dostávají zvláštní přiděly a my ne. Na to zvolal horník Reizner: „To děláte i vy, i ty a proto pryč odtud!“ a strkal mne z kruhu diskutujících, přičemž mu pomáhalo 5 až 6 mužů. Postavil jsem se proti útočníkovi a upozornil jsem ho na teroristické jednání a získal zas klid.

Protože dělníci přesto nesfárali, šel předseda ZR a já znovu mezi ně a předseda řekl: „Soudruzi, pracujeme zas jako dřív, v pátek se sfárá.“

Tato slova vyvolala vítězný křik a dělníci sfárali.

Tato záležitost ukazuje na jedné straně slabost naší práce a na druhé straně využívání chyb třídním nepřítelem. Mohl jsem zjistit, že mnoho členů strany nejen, že nebyli přesvědčeni o správnosti, nýbrž ještě proti tomu vystupovali. Sám předseda ZR nebyl plně o správnosti přesvědčen. Proto nebyla anebo jen málo prováděna přesvědčovací práce.

Josef Pötzl
tajemník KOR

(Všeodborový archiv Praha, ÚRO-Org., karton 146, i. č. 483, strojopis, citováno dle HEUMOS, Peter: „Vyhrňme si rukávy, než se kola zastaví!“ Dělníci a státní socialismus v Československu 1945-1968. ÚSD, Praha 2006, s. 104-105)

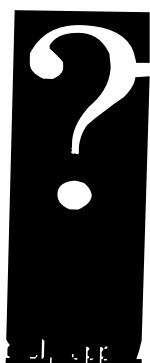

Slovníček pojmů:

ZR: Závodní rada: samosprávný dělnický orgán, který měl možnost dění v podniku ovlivňovat

ZO KSČ: Základní organizace KSČ: nejnižší organizační jednotka Komunistické strany Československa, předseda ZO KSČ měl možnost dění v podniku výrazně ovlivňovat

KOR: Krajská odborová rada

Analyzujeme, interpretujeme:

- Co se stalo v dole Jiří v Lomnici?
- Identifikujte všechny aktéry popisované události a vysvětlete jejich poměr ke komunistickému režimu.
- Čím byl motivován odpor horníků, proč vystupovali proti představitelům KSČ a vedení podniku?
- Co vypovídá tento příběh o možnostech dělníků odporovat představitelům komunistického režimu?
- Zamyslete se nad postoji představitelů režimu. Byli tito představitelé v popisaném případě jednotní? Kterí měli nejbližší postojům dělníků? Co to vypovídá o síle režimu?